

Strathernové, po které následovala společenská recepcce. V následujících třech dnech pokračovala konference bohatým programem. Panely byly členěny tematicky podle jednotlivých sekcí, které se v rámci SIEFu ustavily: Archivy, muzea a materiální kultura; Těla, afekty, smysly a emoce; Digitální životy; Životní prostředí; Jídlo; Zdraví a medicína; Dědictví; Historické přístupy; Interseksionalita/průniky; Produkce znalostí; Mobility; Narativy; Performativita a rituál; Politiky a moc; Náboženství; Městská studia. Jen z prostého výčtu je patrné, že program byl pestrý, a troufám si říci, že si všichni mohli vybrat sobě blízká či naopak vzdálenější a o to možná zajímavější témata. Příspěvků i diskusí na rozličná témata zaznělo v průběhu konference opravdu mnoho a vydařeně byly i společenské akce, kde nechybělo moravské víno.

Vedle klasických panelů s příspěvky zde byly i kulaté stoly, workshopy, sekce s postery, v jednom ze sálů probíhala filmová projekce etnografických dokumentů a filmů s možností diskuse s jejich tvůrci, setkání pracovních skupin či ukázky lidových řemesel a tradičních technologií. Na nádvoří Filozofické fakulty tak bylo možné zhlédnout výrobu vepřovic, či si dokonce nějakou zkusit vyrobit. Z bezpečnostních důvodů naneštěstí nebylo Jiřímu Woitschovi umožněno pálit na univerzitní půdě milíř. Namísto toho se účastníci mohli seznámit s různými historickými výrobními postupy využívajícími jiné přírodní materiály, jako například kopřivy či choroše. A komu to nestačilo, mohl se účastnit tematických komentovaných prohlídek Brna či se například naučit tanec vrtěná.

Úspěšně uspořádání konference podobného formátu je potvrzením, že česká věda se po svém útlumu a značném zpřetrhání

mezinárodních vazeb v období reálného socialismu vrátila do mezinárodního diskursu a má zahraničním kolegům co nabídnout. Minimálně důstojné místo vhodné pro společné setkávání a diskusi, což považuji za nesmírně důležité. Účast českých delegátů byla poměrně vysoká, konference se zúčastnilo na padesát vědců zastupujících různá česká akademická pracoviště. Největší počet byl z Masarykovy univerzity, Etnologického ústavu Akademie věd a Karlovy univerzity. Jsem zvědavá, kdy se v České republice podaří uspořádat mezinárodní konferenci podobného formátu sdružující evropské a světové (sociální a kulturní) antropology.

Olga Nešporová

nesporova@eu.cas.cz

Konference Society for the Study of Psychiatry and Culture a Society for Psychological Anthropology
San Diego, 27. – 30. dubna 2023

Na univerzitě v San Diegu se konala multidisciplinární konference zaměřená na duševní zdraví, jeho formy, naše chování a subjektivní zkušenosti našich těl a mysli, nazvaná *Ecologies of Mind – Practices That Harm, Practices That Heal*. Společně ji organizovaly dvě společnosti, a to Society for the Study of Psychiatry and Culture (SSPC) a Society for Psychological Anthropology (SPA). Jejich příspěvky přitom probíhaly simultánně a každý účastník mohl navštěvovat panely obou organizací. Účastníci pocházeli primárně z oblasti antropologie, psychiatrie a psychologie;

konference byla zaměřena také na vzájemnou mezioborovou podporu.

Téma bienále SPA konference bylo *Ekologie mysli*. Hlavním poselstvím této části konference bylo, že lidská psychologie má vlastní ekologii a dynamiku, která závisí na našich lokálních i širších sociálních propojeních, jež je třeba využít, aby nám pomohly řešit naléhavé výzvy současnosti – klimatickou změnu a ekocidu, systémový rasismus a strukturální násilí, sociální polarizaci a narušení důvěry v občanskou společnost a demokratické instituce, kolonizaci představitelství a epistemický chaos.

SSPC si za své hlavní téma zvolila *Praktiky, které škodí, praktiky, které léčí*. V posledních letech musel svět čelit mnoha výzvám, které do značné míry změnilly naše životy: pandemie, válka či klimatická krize s sebou nesou změny, které se promítají do života lidí napříč všemi generacemi, zahrnují nucené migrace a nejistotu ohledně budoucnosti. V mnoha společnostech se našli lidé, kteří na tyto změny reagovali obviňováním, stigmatizací nebo útoky na ty, kdo nepatří do jejich skupiny.

Pokud lze na některých kulturách napáchat tak rozsáhlé škody, lze je i léčit? Jak nám při řešení těchto výzev mohou pomoci naše kulturní způsoby jednání? Máme k tomu dostatečně širokou škálu politických, náboženských, kulturních a humanistických praktik? A které z nich nám nejlépe pomohou léčit naše komunity i globální občanskou společnost a posunout se vpřed? Tyto a mnohé další otázky si kladli prezentující. Konferenci uváděl Laurence J. Kirmayer, prezident organizace SPA a vedoucí oddělení sociální a transkulturní psychiatrie na katedře psychiatrie McGillovovy univerzity. Program byl bohatý, zahrnoval prezentace, workshopy, rozhovory

u kulatého stolu, multimediální instalace a postery.

První den proběhlo sympozium nazvané *Systémové myšlení v antropologii: Pochození kulturní složitosti v éře superdiverzity*, či panel *Mezi světy: Kde se protínají sny, blouznění a obsese v antropologii*. Jako další byl představen panel *Sny, fantazie a antropologické poznání v kontextu současného násilí*. Rovněž bylo možno navštívit sympozium *Metodologické a analytické inovace ekologie mysli v kontextu traumatu*, kde měla zajímavý příspěvek Kelly Dixonová z Coloradské univerzity. Příspěvek pojednával o vysoké míře sebevraždy u indických žen. Dixonová poukázovala na to, že největší podíl na tomto fenoménu má sexuální zneužívání v kombinaci s nízkými příjmy žen. Nejsilnějším faktorem je přitom mezigenerační násilí, kterému je třeba zamezit nastavením účinných intervencí.

Během druhého dne si mohli účastníci vybrat například sympozium na téma *psychologického tlaku v dnešním polarizovaném světě*, zaposlouchat se do panelu o globálním duševním zdraví nebo se zapojit do diskuse o kulturních modelech a mezikulturních vztazích. Zajímavou volbou byl i workshop zaměřený na současnou potřebu revize některých psychiatrických diagnóz v Diagnostickém a statistickém manuálu duševních poruch. Další panel pojednával o domorodém historickém traumatu, ekologii mysli, sociálním strádání a antikoloniálním odporu mezi původním obyvatelstvem Severní Ameriky. Vzpomenu slova uvádějícího Laurence Kirmayera, který zdůraznil, že poznat historii znamená poznat pravdu. V rámci tohoto panelu představila Rachel Wilburrová z Harvardovy univerzity souvislosti

mezi přístupy k rodičovství a přímou zkušeností s pobytem v rezidenčních školách u domorodých etnik Kanady. Zkušenosti dětí v těchto školách jsou označovány jako historické trauma, které má významné dopady na současnou i budoucí generaci. Přístupy k rodičovství byly u partnerů výzkumu poznamenány traumatickými událostmi z rezidenčních škol.

Následující den si mohl účastník opět zvolit z různých typů příspěvků. Nabízel se například panel Antropologické perspektivy změněných stavů vědomí, kde měl pozoruhodný příspěvek Matthew Hiller z Michiganské univerzity, který strávil 14 měsíců na psychedelické klinice ve Spojených státech. Diskutoval užívání pojmu disociace, která je obecně považována za patologický stav. Díky léčbě prostřednictvím ketaminu, jehož psychotherapeutický potenciál se opět v současnosti dostává do popředí vědeckého výzkumu, je ovšem možné využít disociaci i jako léčebnou metodu. Pojem disociace závisí na dvou protichůdných, ale vzájemně propojených způsobech jeho užívání. První použití se týká disociace jako změny subjektivního prožívání, která narušuje subjektivní prožitek, pocit kontinuity sebe sama nebo spojení s realitou. Druhé užití popisuje disociaci jako základní podmínku běžného vědomí, v němž jsou vzpomínky, emoce a aspekty identity blokovány, aby nevstoupily do vědomí. Při léčbě ketaminem je chemické navození disociace vnímáno jako prostředek k přístupu k těmto aspektům zkušenosti a k jejich integraci. Disociace se tedy stává lékem na disociaci.

Další panel nesl název Přežití a prosperita: zkoumání resilience tváří v tvář traumatu a násilí. Významný příspěvek k tématu traumatu a obřízky u žen v Guinei

a Nigérii přednesla Danielle Groleauová z McGillovy univerzity. Upozornila přitom zejména na nedostatečné řešení psychických důsledků obřízky, kterou v nějaké formě muselo podstoupit více než 200 milionů žen po celém světě. Ve zkoumaných zemích se jedná o 97 procent žen, což podle ní není motivováno ani tak náboženskými důvody, jako spíše snahou o kontrolu jejich sexuality. Groleauová zjistila, že tyto ženy trpí posttraumatickou stresovou poruchou, cítí se být stigmatizovány a čelí mnoha zdravotním problémům. Cílem je informovat veřejnost a postupně tento druh mrzačení vymýtit. Dále mohli účastníci navštívit panel Resilience, resistance a wellbeing, diskusi u kulatého stolu o ekologii duševního života, prohlédnout si posterovou sekci a mnoho dalšího.

Poslední den probíhala konference pouze dopoledne. Program byl zajímavý, i když počet příspěvků byl již zredukován. Probíhal například panel o (re)konstrukci self a druhých či symposium nazvané Navigate ve zdravotní péči prostřednictvím kulturního prismaticu. Zde přednesl poutavý příspěvek Anthony Maffia, který se věnuje prohlubující se krizi bezdomovectví v USA a v souvislosti s ní i rostoucí míře výskytu duševních onemocnění. Důvody bezdomovectví jsou různorodé, často jsou bezdomovci obětí domácího násilí a vnímají život mimo domov jako bezpečnější. Podle autora příspěvku lze na bezdomovectví v mnoha případech pohlížet jako na specifickou kulturu, neboť bezdomovci vytvářejí vlastní komunity, zakládají stanová městečka, společně kooperují, mají místa vyhrazená pouze pro ženy a podobně. Bezdomovectví však představuje značnou překážku v přístupu ke zdravotní péči, a proto vznikají nové programy,

kteře bezdomovcům pomáhají zlepšit přístup k sociálním službám a zdravotnictví, např. jsou jim poskytovány mobilní telefony, z nichž si mohou zdarma zavolat zdravotní službu.

Po celou dobu konference panovala přátelská atmosféra a přednášející se snažili najít odpovědi na mnohdy náročné otázky, které si na jejím počátku kladli. Vyvážený byl i poměr mezi příspěvky s praktickým

přesahem a těmi, které byly zaměřeny více teoreticky. Vedle kvality prezentovaných příspěvků je důležité vyzdvihnout i podporující prostředí a krásný kampus Krocova institutu pro mír a spravedlnost, který celkový inspirativní dojem z konference ještě více umocnil.

Ester Šromová

estersromova@gmail.com